

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

УДК 911.3

В. І. Тодоров, кандидат географічних наук, доцент
кафедра управління підприємницькою та туристичною діяльністю,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
вул. Репіна, 12, м. Ізмаїл, 68600
todorov_sl@ukr.net

ЕВОЛЮЦІЯ ПРЕДМЕТНОЇ ОБЛАСТІ ЕТНІЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

У статті розглянуто особливості розвитку предметної області етнічної географії від зародження до початку процесу становлення самостійної науки. Окреслені загальні особливості етнічної географії. Визначенні основні напрями подальшого розвитку етнічної географії як самостійного міждисциплінарного наукового напрямку.

Ключові слова: етнічна географія, предметна область, етнологія, методологія дослідження, етнічні групи.

ВСТУП

Етнічна географія – специфічний науковий напрям, якій має доволі складну історію. За часів СРСР дослідження в етнонаціональній сфері носили формальний характер – суспільство йшло до формування єдиної радянської спільноти, де етнічні особливості практично не враховувалися при організації життєдіяльності населення. В сучасних умовах роль етнонаціонального чинника в питанні суспільного розвитку значно зростає. Етногеографічна складова прямо або опосередковано впливає зокрема на регіональну політику, етнонаціональну політику, регіоналізацію України, яка є обов'язковим елементом європейської інтеграції країни, адміністративно-територіальну реформу, яка має бути пов'язана з регіоналізацією, децентралізацією влади тощо. Процеси в етнічній сфері життєдіяльності населення формує предметну область етнічної географії.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що предметну область етнічної географії так і її динаміку, досліджували етнографи та етнологи (В. Г. Богораз-Тан, В. П. Садохин, А. П. Пономарьов, М. Тиводар, В. І. Наулко, В. В. Самаркін, І. В. Сахаров тощо) та географи (В. Кубійович, С. Рудницький, Ф. Д. Заставний, М. С. Дністрянський, М. Лаврук, Р. Сливка, О. І. Шаблій, В. Куреляк, І. Барна, Ю. Шабашова, І. Косташук, В. П. Круль, Р. М. Лозинський, І. І. Винниченко та інші). Більшість робіт цих дослідників спрямовані на виявлення особливостей розселення, окремих аспектів життєдіяльності українців з використанням традиційного для географії методико-методологічного апарату.

Враховуючі, що етап формування сучасної української географії триває шляхом залучення теоретико-методичних напрацювань інших, в тому числі негеографічних галузей знань та дисциплін, роботи, що відображають деякі елементи її предметної області є у соціологів, психологів, політологів тощо. Автор вперше пропонує розглядати процес розвитку предметної області етногеографії в історичному аспекті через призму формування її міждисциплінарного характеру.

Метою роботи є виявлення особливостей розвитку предметної області етнічної географії та визначення сучасних перспективних напрямів. Відповідно до цієї мети поставлені такі основні *завдання* – проаналізувати особливості розвитку предметної області етногеографії; виявити підходи різних дисциплін, які формують сучасний міждисциплінарний характер етнічної географії, до аналізу процесів в етнонаціональному середовищі; визначити основні напрями подальшого розвитку предметної області цієї дисципліни. *Об'єктом* дослідження є предметна область етнічної географії. *Предметом* дослідження виступають сучасні особливості розвитку предметної області етнічної географії.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

В основу даної статті покладено теоретико-методологічні розробки провідних спеціалістів в сфері суспільної географії, зокрема, географії населення та демографії, етнографії, етнології та інших наук, які розкривають особливості етногеографічних процесів. В ході аналізу матеріалів застосовані загальнонаукові методи суспільно-географічних досліджень – аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, формалізація тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Більшість сучасних підходів щодо визначення предметної області суспільної географії спрямовані на дослідження геопросторової (територіальної) організації суспільства і середовища його життєдіяльності. Існують багато варіантів такого структурування цих системоутворюючих елементів ландшафтної оболонки. Так, етнонаціональні спільноти та навколишнє середовище (природне середовище та матеріальний світ людей), в якому вони розселенні, формують етносферу. Етносфера просторово співпадає з антропосферою (соціосферою), але на відміну від неї, відображає особливості структурування суспільства за групами, приналежність до яких визначається за правом народження, або за допомогою самоідентифікації індивіда з певною етнонаціональною групою. Таким чином, *етногеографія* – наука про територіальну організацію етносфери, про вплив взаємозалежних процесів розвитку етнічних спільнот та навколишнього середовища на ландшафтну оболонку. Фактично необхідно перейти від поки покомпонентного підходу до комплексного вивчення життєдіяльності етнонаціональних груп. В етногеографічних дослідженнях розглядають всі

компоненти життєдіяльності населення, які мають якісні або кількісні характеристики. Йдеться не тільки про традиційні складові суспільно-географічних досліджень, але і про можливість аналізу духовної та етнопсихологічної життєдіяльності населення.

Аналізуючи розвиток та сучасне розуміння предмету та завдань етнічної географії, можемо виділити етногеографію у *вузькому та широкому сенсі*. В завданні етногеографії у вузькому сенсі входять дослідження етнічного складу населення, специфіки розселення та демографічних процесів окремих етнічних спільнот етнічне районування території тощо. Етнічна географія у вузькому сенсі тісно перетинається з етнічною демографією. Етнодемографія приносить в етногеографічні дослідження методологію аналізу демографічних процесів в їх взаємозв'язку з особливостями матеріальної і духовної культури.

Основними поняттями етногеографії у вузькому сенсі є етнічна територія (етнічний ареал), етнічний кордон. В літературі розглядаються два підходи до визначення поняття «етнічна територія». Під ним розуміють як територію на якій більшість населення належить до одній етнічної спільноти, так і територію, на якій концентрується основна маса конкретної етнічної спільноти (при цьому вона може і не складати більшості). Умовну територію на місцевості, яка поділяє дві етнічні території, прийнято називати етнічним кордоном. В поліетнічних регіонах етнічні кордони традиційно мають вигляд більш або менш широких перехідних зон.

Етнічна географія, на думку багатьох фахівців-географів, вийшла зі складу антропогеографії. Однак, на думку автора цього терміну «етнічна географія» В. Г. Богораз-Тана антропогеографія відноситься до роду «людство», а етногеографія – до «людини». Вказаний дослідник до предметної області етногеографії включав людство, як частину фізичної оболонки, природно-еволюційний розвиток роду «людина», формування рас і народів та акцентує головну увагу на формуванні населенням всій сукупності культури на землі в усьому її історичному та географічному різноманітті [1, с. 42-43]. В роботі «Распространение культуры на Земле» виділені основні чинники, що обумовили формування сучасної етногеографічної структури країн та регіонів – географічна зона та пов'язана з нею рослинність є широкою географічною базою виникнення та розвитку культури народів [1, с. 117]. Цей підхід близький більшості істориків та етнологів, які аналізують етногеографічні особливості через призму формування культури спільнот. На їх думку *етногеографія* – розділ етнографії, якій вивчає особливості розселення в минулому та сьогоденні народів світ, окремих країн та регіонів для визначення етнічних кордонів, динаміки розвитку та чисельності народів. Етногеографія як допоміжна дисципліна використовується також для реконструкції процесу етногенезу давніх та сучасних народів [22, 23, 24].

Етнічна географія України як напрям географії населення зародилася у ХХ ст. у діаспорі, та розглядалась як складова частина антропогеографії. Значний

внесок у її становлення зробили В. Кубійович та С. Рудницький. У працях В. Кубійовича «Географія Українських та суміжних земель», «Етнічні групи Південно-Західної України (Галичини) на 1.01.1939 р.», у статтях про національні меншини в Україні послідовно описано динаміку української колонізації і її роль у формуванні української етнічної території, особливості розміщення різних народів в Україні, українські етнічні землі, розселення українців у діаспорі та ін. [12, 13]. Він досліджує пастуше життя у Карпатах, людність Українських Карпат, зміни у стані людності Радянської України у першій половині ХХ ст., міграції, національний склад населення за переписами 1926 і 1959 рр. особливості розселення українців в Україні та у діаспорі, етнічні меншини в Україні, міста України та ін.

Аналогічний підхід спостерігається і в роботах С. Рудницького. Він у своїх працях «Чому ми хочемо самостійної України», «Україна – наш рідний край», «Україна і українці», «Територія й населення України» та багатьох інших, визначає особливості демографічної і національної політики українського народу. Значну увагу приділяє розселенню українського народу на його етнічних землях, і на основі цього визначає етнічні межі України, досліджує поселення українців у діаспорі [20, 21].

О. Степанів здійснила комплексне і найбільш повне дослідження міста Львова, яке може й зараз служити зразком географічної характеристики міста («Географічний нарис Львова» (1938; «Сучасний Львів», 1943; «Архітектурне обличчя Львова», 1945 та ін.).

В. Огоновський видав серію статей та книжок з проблем демо- і етногеографії Галичини, Полісся, західних земель України, Мармарощини, в яких розкрив особливості природного руху, густоту населення, його етнічний склад, визначив чисельність українців у Румунії, Словаччині.

У радянській Україні етногеографія розвивалась дуже повільно внаслідок національної політики, яка проводилась в СРСР і була спрямована на формування єдиної радянської нації. Книги В. І. Наулка «Географія розміщення народів в УРСР» (1966) [19] та Р. А. Старовойтової «Етнічна географія УРСР» (1979) тривалий час тривалий час представляли даний напрямок науки.

В 1970-х роках в ряді робіт обґрунтовується необхідність розширення предметної області етногеографії. Складовою частиною етногеографічного аналізу в широкому сенсі передбачалось зробити природні умови країн та регіонів, їх адміністративно-територіального та політичного устрою, соціальної структури населення й економіко-географічного районування. Саушкін Ю.Г. роль економіко-географів бачив в забезпеченні «проникнення в національні особливості розселення, виробництва, споживання, розвитку міст тощо».

В радянській науці засновником окремого напряму дослідження етногеографічних процесів був історик-географ Л. Гумільов, якій головною рушійною силою еволюційного розвитку етнічних спільнот (етногенезу) вважав природно-географічні чинники життєдіяльності населення. Його учень К.П. Іванов

в роботі «Проблеми етнічної географії» розглядає особливості природно-географічних (за автором – еколого-географічних) закономірності розвитку сільської місцевості та їх вплив на особливості демографічних процесів. На окрему увагу заслуговує розроблена концепція етнотемографічної рівноваги народів Півночі та спроба модулювання процесів етногенезу [8].

Новий поштовх, своєрідну «реінкарнацію», етнічна географія після здобуття Україною незалежності. Відродження цього наукового напрямку пов'язана з іменами Ф. Д. Заставного, М. С. Дністрянського та О. І. Шаблія. В роботах першого з цих авторів висвітлюються зокрема питання розселення українців у східній та західній діаспорі, українців та різних етносів в Україні [6, 7]. А теоретичні та методологічні проблеми цієї науки окреслив О. І. Шаблій, він також розкрив особливості розміщення в Україні різних народів, здійснив етногеографічне районування країни та показав особливості формування сучасної діаспори.

Структуру та географічні виміри етнонаціональної сфери, параметри сучасної етногеографічної структури України вперше обґрунтував М. С. Дністрянський у своїй монографії «Етнічна географія України» (Львів, 2008). Він визначає етногеографію як галузь суспільної географії, що сформувалася на стику з етнологією, предметом якої є особливості територіальної організації етнонаціональної сфери, включаючи розміщення етнічних спільнот і груп, співвідношення і поєднання їхніх ареалів розселення, вивчення етногеографічних процесів в історичній ретроспективі та перспективі. Об'єктом етногеографії є етнонаціональні спільноти і групи, етнонаціональні процеси і явища, а предметом – морфологічні, структурно-функціональні і динамічні аспекти територіальної організації етнонаціональної сфери [3, 4, 5]. Цієї роботі передували цілий ряд публікації, серед яких найбільш вагомими є «Україна в політико-географічному вимірі» та «Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики».

Цікавими набутками етнічної географії України є книга І.І. Винниченка «Українці в державах колишнього СРСР: історико-географічний нарис» (1992) та атласи «Українці. Східна діаспора» (1992 р.) та «Національні меншини в Україні. 1920 – 1930 роки».

Значна частина існуючих робіт з етнічної географії присвячені вивченню розподілу українців по етнічним українським землям, загальним особливостям життєдіяльності титульної нації в цілому або окремих її частин. Серед них виділимо етногеографічні дослідження гуцулів Українських Карпат [15], Бойковщини [25], Марморщини [14], Закарпатської [26] та Тернопільської [2] області. Однак неможливо розкрити всю багатогранність суспільно-географічних аспектів розвитку країни без урахування специфіки сучасної життєдіяльності різних етносів, які формують єдиний етносоціальний організм.

Значну прогалину в етнічній географії, яка тісно пов'язана з історичною географією, заповнив В.П. Круль. Він дослідив структуру та етнічні параметри

держави та окремих її регіонів, історико-географічні особливості заселення та господарського освоєння території України, суспільно-географічний аналіз етногенезу титульної нації, краєзнавчі дослідження географічних процесів заселення Галичини тощо [9, 10, 11].

Цікавою є робота Р. Лозинського «Етнічний склад населення міста Львова (у контексті суспільного розвитку Галичини)» (2005), яке є першою науковою працею в якій докладно розглянуті всі етапи розвитку етнічного складу населення сучасного регіонального центру Західної України: давньоукраїнський, давньопольський, австрійський, міжвоєнний, радянський період та період незалежності України. Також цей дослідник проаналізував етномовну ситуацію в Україні. В етномовній географії мова виступає як критерії етнічної ідентичності людини, що обумовлює входження цього наукового напрямку до складу етнічної географії. Головним напрямом досліджень в етномовній географії вважають вивчення територіальних особливостей поширення різних мов в країнах та регіонах світу. Для досягнення цього питання необхідно вирішити такі головні питання: мовний склад населення території, мовні території, мовні кордони та мовні перехідні смуги (контактні зони), специфіка мовного складу населення сільських та міських поселень, демографічна потужність мов тощо. Також мовну проблематику досліджує мовно-культурна географія, яка відноситься до географії культури [16, 17, 18].

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз дозволяє виділити декілька напрямів етногеографічних досліджень:

- географічні особливості розвитку культур етнонаціональних спільнот (В. Г. Богороз-Тан, В. П. Садохин, А. П. Пономарьов, М. Тиводар, В. В. Самаркін, І. В. Сахаров та ін.);
- вплив особливостей етногенезу (насамперед точок біфуркації) на демографічний розвиток та господарську життєдіяльність населення, при якому основний акцент робиться на впливі природно-географічних чинників на розвиток етнічних спільнот (Л. М. Гумільов, К. П. Іванов та ін.);
- розселення етнічних спільнот на конкретний час (В. Кубійович, С. Рудницький, В. І. Наулко та Р. А. Старовойтова та ін.);
- просторовий розподіл українців в країні й світі (Ф.Д. Заставний, О. І. Шаблій, М. С. Дністрянський та ін.);
- особливості життєдіяльності етногеографічних груп українців та деяких обласних регіонів держави (М. Лаврук, Р. Сливка, В. Куреляк, І. Барна, Ю. Шабашова, І. Костащук та ін.);
- історико-географічні особливості формування етнонаціонального складу населення та формування сучасної картини розселення різних спільнот (В. П. Круль, Р. М. Лозинський, І. І. Винниченко та ін.).

Такий поділ доволі умовний, в зв'язку з тим, що ці напрями пов'язані, а кожен з вказаних авторів має праці і в інших напрямках етногеографічних досліджень. Однак, він зробити висновок, що в етнічній географії незалежної України відбувся перехід від дослідження розселення українців та особливостей життєдіяльності населення до ретроспективного аналізу формування етнонаціонального складу населення регіонів.

Більшість досліджень проведені у малому або середньому масштабі. Залишається дуже широке поле для подальших досліджень. Без урахування всієї багатогранності аспектів розвитку, зокрема без пізнання специфіки життєдіяльності різних етносів, що формують єдиний етносоціальний організм, неможливий сталий розвиток держави. На нашу думку, необхідне проведення комплексних суспільно-географічних досліджень територіальної організації життєдіяльності етнонаціональних груп (у тому числі титульної нації), які розселені в поліетнічному середовищі. При цьому, необхідно враховувати специфіку етнічної сфери життєдіяльності, головними особливостями яких є визначальний вплив духовної та етнопсихологічної складової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Богораз-Тан В. Г.* Распространение культуры на Земле: особенности этногеографии [Текст] / В. Г. Богораз-Тан. – М. – Л. : Государственное издательство, 1928. – 315 с.
2. *Барна І. М.* Етногеографічне дослідження регіону (на матеріалах Тернопільської області) [Текст] : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук : 11.00.02. / І. М. Барна; Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2005. – 20 с.
3. *Дністрянський М. С.* Етногеографія України: навчальний посібник [Текст] / М. С. Дністрянський. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232 с.
4. *Дністрянський М. С.* Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики [Текст] / М. С. Дністрянський. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 490 с.
5. *Дністрянський М. С.* Україна в політико-географічному вимірі [Текст] / М. С. Дністрянський. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000 – 310 с.
6. *Заставний Ф. Д.* Населення України [Текст] / Ф. Д. Заставний. – Львів : Край, 1993. – 224 с.
7. *Заставний Ф. Д.* Українські етнічні землі [Текст] / Ф. Д. Заставний. – Львів : Світ, 1993. – 187 с.
8. *Иванов К. П.* Проблемы этнической географии [Текст] / К. П. Иванов. – СПб. : Санкт-Петербургский университет, 1998. – 216 с.
9. *Круль В. П.* Краснзнавчі дослідження географічних процесів заселення Галичини [Текст]. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук / В. П. Круль. – Чернівці, 1996. – 258 с.
10. *Круль В. П.* Ретроспективна географія з основами етнографії : навчальний посібник [Текст] / В. П. Круль. – Чернівці : Родовід, 2014. – 296 с.
11. *Круль В. П.* Ретроспективна географія поселень Західної України [Текст] : монографія / В. П. Круль. – Чернівці: Рута, 2004. – 382 с.
12. *Кубійович В.* Географія українських та суміжних земель. 2-ге видання [Текст] / В. Кубійович. – Краків ; Львів, 1943. – 517 с.
13. *Кубійович В.* Етнічні групи південно-західної України (Галичини) на 1.1.1939 [Текст] / В. Кубійович. – Весбаден, 1983. – 175 с.
14. *Куреляк В.* Українська діаспора Марморщини (етногеографічне дослідження) [Текст] : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук : 11.00.02 / В. Куреляк; Львівський державний університет імені Івана Франка. – Львів, 2000. – 20 с.
15. *Лаврук М. М.* Гуцули Українських Карпат (етногеографічне дослідження) [Текст] : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук : 11.00.02 / М.М. Лаврук ; Львівський державний університет імені Івана Франка. – Львів, 1997. – 20 с.
16. *Лозинський Р. М.* Етнічний склад населення Львова (у контексті суспільного розвитку Галичини) [Текст] / Р. М. Лозинський. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 358 с.

17. Лозинський Р. М. Етновна географія України [Текст] : Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук за спеціальністю 11.00.02. економічна та соціальна географія / Р. М. Лозинський. – Львів, 2010. – 32 с.
18. Лозинський Р. М. Мовна ситуація в Україні: (суспільно-географічний погляд) [Текст] / Р. М. Лозинський. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені І. Франка, 2008. – 502 с.
19. Наулко В. І. Етнічний склад населення УРСР [Текст] / В. І. Наулко. – К. : Наукова думка, 1965. – 136 с.
20. Рудницький С. Огляд національної території України [Текст] / С. Рудницький. – Берлін : Українське слово, 1923.
21. Рудницький С. Про становлення історичної географії в системі сучасного землезнання [Текст] / С. Рудницький // Записки історично-філологічного відділу. – К. : Др-ня АНУ, 1927. – кн. 13-14. – С. 345 – 356.
22. Садохин А. П. Этнология : учебный словарь [Текст] / А. П. Садохин. – М. : Гардарики, 2002. – 208 с.
23. Самаркин В. В. Историческая география Западной Европы в средние века [Текст] / В. В. Самаркин. – М. : Высшая школа, 1976. – 248 с.
24. Сахаров И. В. Западная Бенгалия: этнодемографический и этногеографический очерк [Текст] / И. В. Сахаров. – Ленинград : Наука, 1977. – 372 с.
25. Сливка Р. Р. Етногеографічне дослідження Бойковщини [Текст]: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук: 11.00.02 / Роман Радославович Сливка ; Львівський державний університет імені Івана Франка. – Львів, 2002. – 20 с.
26. Шабашова Л. Ю. Суспільно-географічні аспекти трансформації етнічної структури населення (на прикладі Закарпатської області) [Текст] : автореф. дис. канд. географ. наук. / Л. Ю. Шабашова. – К., 2005. – 18 с.

REFERENCES

1. Bogoraz-Tan, V. G. (1928), Rasprostranenie kultury na Zemle: osobennosti etnogeografii [*Dissemination of culture in the world: especially ethnography*], Moscow; Leningrad : State Publishing House, 315 p.
2. Barna, I. M. (2005), Etnogeografichne doslidzhennya regionu (na materialah Ternopil'skoyi oblasti) : avtoreferat disertatsiyi na здobuttya naukovogo stupenya kandidata geografichnih nauk [*Ethnogeographic study region (on materials Ternopil region) : Abstract of dissertation for the degree of candidate of geographical sciences*], Lvov, 20 p.
3. Dnistriansky, M. S. (2008), Etnogeografiya Ukrayini: navchalniy posibnik [*Ethnogeography Ukraine: Tutorial*], Lvov, 232 p.
4. Dnistriansky, M. S. (2006), Etnopolitichna geografiya Ukrayini: problemi teorii, metodologiyi, praktiki [*Ethnopolitical geography of Ukraine: problems of theory, methodology, practice*], Lvov : Publishing House Ivan Franko LNU, 490 p.
5. Dnistriansky, M. S. (2000), Ukrayina v politiko-geografichnomu vimiri [*Ukraine in political and geographical terms*], Lvov : Publishing House Ivan Franko LNU, 310 p.
6. Zastavnyi, F. D. (1993), Naseleynna Ukrayini [*The population of Ukraine*], Lvov : Kray, 224 p.
7. Zastavnyi, F. D. (1993), Ukrayinski etnichni zemli [*Ukrainian ethnic lands*], Lvov : Svit, 187 p.
8. Ivanov, K. P. (1998), Problemy etnicheskoy geografii [*Problems ethnic geography*], St. Petersburg : St. Petersburg State University, 216 p.
9. Krul, V. P. (1996), Kraeznavchi doslidzhennya geografichnih protsesiv zaselennya Galichini: Disertatsiya na здobuttya naukovogo stupenya kandidata geografichnih nauk [*Local history study of geographical settlement processes Galicia : The thesis for the degree of Candidate of Geographical Sciences*], Chernivtsi, 258 p.
10. Krul, V. P. (2014), Retrospektivna geografiya z osnovami etnografiyi : navchalniy posibnik [*Retrospective geography of the basics of Ethnography : Tutorial*], Chernivtsi : Rodovid, 296 p.
11. Krul, V.P. (2004), Retrospektivna geografiya poselen Zahidnoyi Ukrayini : monografiya [*Retrospective geography settlements in Western Ukraine: Monograph*], Chernivtsi : Ruta, 382 p.
12. Kubyovych, V. (1943), Geografiya ukraiyinskih ta sumlzhnih zemel. 2-ge vidannya [*Geography and sumezhnyh Ukrainian lands. 2nd Edition*], Krakov ; Lvov, 517 p.
13. Kubyovych, V. (1983), Etnichni grupi pivdenno-zahidnoyi Ukrayini (Galichini) na 1.1.1939 [*Ethnic groups southwestern Ukraine (Galicia) on 01/01/1939*], Vesbaden, 175 p.
14. Kurelyak, V. (2000), Ukrayinska diaspora Marmorschini (etnogeografichne doslidzhennya) : avtoreferat disertatsiyi na здobuttya naukovogo stupenya kandidata geografichnih nauk [*Ukrainian diaspora Marmoroschyny (ethnogeographical study) : Abstract of dissertation for the degree of Candidate of Geographical Sciences*], Lvov, 20 p.
15. Lavruk, M. M. (1997), Gutsuli Ukrayinskih Karpat (etnogeografichne doslidzhennya) : avtoreferat disertatsiyi na здobuttya naukovogo stupenya kandidata geografichnih nauk [*Hutsuls Ukrainian Carpathians*

- (ethnogeographical study) : Abstract of dissertation for the degree of Candidate of Geographical Sciences], Lvov, 20 p.
16. Lozinskiy, R. M. (2005), Etnichniy sklad naselennya Lvova (u kontekstI suspIlnogo rozvitku Galichini) [Ethnic composition of the city (in the context of social development of Galicia)], Lvov : Publishing House Ivan Franko LNU, 358 p.
 17. Lozinskiy, R. M. (2010), Etnomovna geografiya Ukrayini : Avtoreferat disertatsiyi na zdobuttya naukovogo stupenya doktora geografichnih nauk za spetsialnistyu 11.00.02. ekonomichna ta sotsialna geografiya [Ethnolinguistic geography of Ukraine. Thesis for the Degree of Doctor of Geographical Sciences, specialty 11.00.02. economic and social geography], Lvov, 32 p.
 18. Lozinskiy, R. M. (2008), Movna situatsiia v Ukrayini : (suspIlnno-geografichniy poglyad) [The language situation in Ukraine (social and geographical point of view)], Lvov : Publishing House Ivan Franko LNU, 502 p.
 19. Naulko, V. I. (1965), Etnichniy sklad naselennya URSR [Ethnicity SSR], Kiev : Naukova dumka, 136 p.
 20. Rudnitskiy, S. (1923), Oglyad natsionalnoy teritoriyi Ukrayini [Review national territory Ukraine], Berlin : Ukrayinske slovo.
 21. Rudnitskiy, S. (1927), Pro stanovlennya Istorichnoy geografiyi v sistemi suchasnogo zemleznaniya [On the formation of historical geography in the system of modern zemleznannya] // Notes historical-philological department, Kiev: Dr-nya ANU. – kn. 13-14. – pp. 345 – 356.
 22. Sadokhin, A. P. (2002), Etnologiya : uchebnyy slovar [Ethnology: academic vocabulary], Moscow : Gardariki, 208 p.
 23. Samarkin, V. V. (1976), Istoricheskaya geografiya Zapadnoy Yevropy v srednie veka [Historical geography of Western Europe in the Middle Ages], Moscow : Vysshaya shkola, 248 p.
 24. Sakharov, I. V. (1977), Zapadnaya Bengaliya : etnodemograficheskiy i etnogeograficheskiy ocherk [West Bengal: ethnodemographic and ethnographic sketch], Leningrad : Nauka, 372 p.
 25. Slivka, R. R. (2002), Etnogeografichne doslidzhennya Boykovschini : avtoreferat disertatsiyi na zdobuttya naukovogo stupenya kandidata geografichnih nauk [Ethnogeographical research Boikivshchyna : Abstract of dissertation for the degree of Candidate of Geographical Sciences], Lvov, 20 p.
 26. Shabashova, L. Yu. (2005), Suspilno-geografichni aspekti transformatsiyi etnlchnoyi strukturi naselennya (na prikladi Zakarpatskoyi oblasti) : avtoref. dis. kand. geograf. nauk [Socio-geographic aspects of the transformation of the ethnic structure of the population (for example, Transcarpathian region): Abstract. thesis. candidate. geographer. science], Kiev, 18 p.

Надійшла 10.12.2015

В.И. Тодоров, канд. геогр. наук, доцент
кафедра управления предпринимательской и туристической деятельности
Измаильский государственный гуманитарный университет
ул. Репина, 12, г. Измаил, 68600
todorov_sl@ukr.net

ЭВОЛЮЦИЯ ПРЕДМЕТНОЙ ОБЛАСТИ ЭТНИЧЕСКОЙ ГЕОГРАФИИ

Резюме

В статье рассмотрены особенности развития предметной области этнической географии от зарождения до начала процесса становления самостоятельной науки. Очерчены общие особенности этнической географии. Определены основные направления дальнейшего развития этнической географии как междисциплинарного научного направления.

Ключевые слова: этническая география, предметная область, этнология, методология исследования, этнические группы.

V. I. Todorov, PhD Geography

Department of Business Administration and tourism
State Humanities University of Izmail,
Repin St, 12, Izmail, 68600, Ukraine

EVOLUTION SUBJECT AREA OF ETHNIC GEOGRAPHY

Abstract

Purpose of the article is to identify the characteristics of the subject area of ethnic geography and modern identify promising areas. According to this goal the following main *tasks* – to analyze the features of the subject area ethnogeography; identify the approaches of different disciplines that form the interdisciplinary nature of contemporary ethnic geography to analyze processes in ethnonational environment; identify the main directions of further development of the subject area of the discipline. *Object* – subject area of ethnic geography. *The subjects of research are* the modern features of the subject area of ethnic geography.

Data & Methods. The basis of the article are the theoretical and methodological development of leading experts in the field of human geography, ethnography, ethnology and other sciences studying the features of ethnogeographical processes. The analysis used scientific methods of social geographic research – analysis and synthesis, induction and deduction, abstraction, formalization, and others.

Results. The analysis reveal several groups geographical research: Geographic features of cultures Ethnic Communities, impact features ethnogenesis (first bifurcation points) on demographic development and economic livelihood, where the emphasis is on the impact of natural and geographical factors on the development of ethnic communities, resettlement of ethnic communities at a particular time, spatial distribution of Ukrainian in the country and the world, features livelihoods Ukrainian ethnographic groups and some provincial regions of the country, historical and geographical features of the formation of ethnic composition of the population and the formation of the modern settlement pattern different communities.

Most studies conducted in small and medium scale. It remains very wide field for further research. Not taking into consideration all aspects of flexibility, especially without knowing the specifics of the life of the various ethnic groups that make up a single body of ethno social, sustainable development is impossible. It is necessary to conduct comprehensive studies of socio-geographical territorial organization of life of ethnic groups (including the titular nation), who settled in a multiethnic environment. It must take into account the specific ethnic spheres, the main features of which are the determining influence of spiritual and ethno-psychological component.

Keywords: ethnic geography, subject area, ethnology, research methodology, ethnic groups.